

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ
STRATEGINIO PLANAVIMO IR STEBĖSENOS GRUPĖ**

**PAŽYMA
DĖL 2021–2030 M. PLĖTROS PROGRAMOS VALDYTOJO SOCIALINĖS APSAUGOS IR
DARBO MINISTERIJOS SOCIALINĖS SUTELKTIES PLĖTROS PROGRAMOS
PATVIRTINIMO (TAP-21-885)(21-27325(2))**

2021-10-15 Nr. NV-2550
Vilnius

Rengėjas: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM).

Tikslas – patvirtinti 2021–2030 metų socialinės sutelkties plėtros programą (Programa).

Esama situacija:

- Keičiasi gyventojų amžiaus struktūra – mažėja vaikų ir daugėja vyresnio amžiaus asmenų. 2021 m. pradžioje šalyje gyveno 557,1 tūkst. 65 m. ir vyresnių asmenų (19,9 proc. visų gyventojų). Remiantis Eurostato prognozėmis, šimtui 15–64 m. gyventojų 2030 m. teks 45,8 65 m. ir vyresnių asmenų. Šios demografinės tendencijos lemia naujus iššūkius.
- Vis dar nepakankama pažanga sprendžiant skurdo ir nelygybės problemas. Nors asmenų, patiriančių skurdo riziką ar socialinę atskirtį, dalis 2018-2020 m. sumažėjo (nuo 28,3 iki 24,8 proc.), šis rodiklis viršija ES vidurkį (2019 m. – 20,9 proc.). Gerokai didesnę skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiria vyresni nei 65 m. žmonės, bedarbiai, vieniši tėvai, neįgalieji. Žmonės su negalia yra viena iš grupių, kurių galimybės dalyvauti įvairiose veiklose apribotos labiausiai.
- Aktuali apsirūpinimo būstu problema. 2019 m. socialinio būsto fondą sudarė 11,9 tūkst. būstų, iš kurių 260 būstų (2,2 proc.) buvo avarinės būklės arba netinkami gyventi. Laukiančių paramos būstui išsinuomoti sąraše šiuo metu yra daugiau nei 10 tūkst. asmenų (šeimų). Neįgalieji ir gausios šeimos yra tos grupės, kurioms tinkamas būstas rinkoje sunkiai prieinamas. Taip pat stebimi dideli teritoriniai pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės skirtumai dėl nevienodos socialinių paslaugų infrastruktūros ir skirtingo viešųjų paslaugų prieinamumo savivaldybėse.
- Lietuvos lyčių lygybės indeksas yra vienas žemiausių tarp ES valstybių. Nors vyrų ir moterų užimtumo rodikliai panašūs, aukštas moterų išsilavinimo lygis, tačiau vis dar nepakanka dėmesio tokioms sritims kaip lyčių pusiausvyra politikoje, lyčių stereotipų paplitimas, smurto artimoje aplinkoje mastas, moterų ir vyrų atlyginimų ir pensijų skirtumai.
- Pagal pasaulio konkurencingumo indekso socialinio kapitalo vertinimą (socialiniai ryšiai, tinklai, tarpusavio pasitikėjimas ir pasitikėjimas institucijomis, pilietinis aktyvumas ir dalyvavimas) Lietuva 2019 m. užėmė 89 vietą iš 141, pagal „Legatum“ klestėjimo indeksą 2020 m. – 156 iš 167.

Esmė:

Programa įgyvendins du 2021–2030 m. nacionalinio pažangos plano (NPP) uždavinius:

- ❖ **2.2. Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę.**
- ❖ **2.7. Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą.**

NPP 2.2 uždavinio „Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę“ rodikliai

2.2.1. 65 metų ir vyresnių asmenų skurdo rizikos lygis, proc.: 2020 m. – 36 proc., 2025 m. – 30 proc., 2030 m. – 25 proc.

2.2.2. Asmenų, kurių veikla dėl sveikatos sutrikimų buvo apribota, skurdo rizikos lygis, proc.: 2020 m. – 32 proc., 2025 m. – 28 proc., 2030 m. – 23 proc.

2.2.3. Neįgaliųjų gyvenimo kokybės indeksas, balais iš 100: 2019 m. – 52 proc., 2025 m. – 57 proc., 2030 m. – 63 proc.

2.2.4. Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc.: 2020 m. – 7,9 proc., 2025 m. – 42 proc., 2030 m. – 88 proc.

2.2.5. Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus, proc.: 2019 m. – 15,8 proc., 2025 m. – 17 proc., 2030 m. – 25 proc.

Problemos ir priemonės

1 problema – Žema neįgaliųjų gyvenimo kokybė

Spėjtinios problemos priežastys: Nekoordinuotai ir nekompleksiškai teikiamos socialinės integracijos, sveikatos ir švietimo (ugdymo) paslaugos asmenims turintiems negalią. Negalios nustatymo modelyje vadovaujama tik medicininiiais kriterijais, neatsižvelgiama į individualius poreikius ir jų tenkinimo galimybes. Dėl nepritaikytos viešųjų paslaugų infrastruktūros net 65 proc. neįgaliųjų patiria sunkumų savarankiškai gyventi, naudotis viešosiomis paslaugomis, įsigyti prekes ar paslaugas. Nesukurtos tinkamos sąlygos šeimoms, auginančioms ar prižiūrinčioms neįgalius asmenis, derinti šeimos įsipareigojimus ir darbą. Nevienodas paslaugų neįgaliesiems prieinamumas savivaldybėse: menkas savivaldybių įsitraukimas į bendruomeninių paslaugų planavimą ir organizavimą. Darbuotojams, teikiantiems pagalbą ir paslaugas neįgaliesiems, trūksta specialiųjų darbo su neįgaliaisiais ir jų šeimos nariais žinių. Trūksta paslaugų šeimos nariams, prižiūrintiems namuose asmenį su sunkia negalia. Negalios išmokos (pensijos ir tikslinės kompensacijos) neužtikrina tinkamo specialiųjų poreikių, susijusių su negalia, patenkinimo, nes yra mažesnės nei skurdo rizikos riba. Nepakankamas visuomenės supratimas apie neįgaliųjų įtraukties svarbą ir neįgaliųjų individualius poreikius.

Priemonės:

- Plėtoti kompleksinę socialinės integracijos sistemą neįgaliesiems.
- Sukurti tvarią nestacionarios ilgalaikės priežiūros sistemą.
- Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus.
- Įgyvendinti lygių galimybių, lyčių lygybės principus.
- Kitos priemonės numatytos Neįgaliesiems tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse, Pajamų nelygybės mažinimo ir Įtraukios darbo rinkos plėtros programose.

Rezultato rodikliai. Planuojama, kad 2030 m.: neįgaliųjų, pasinaudojusių socialinės integracijos priemonėmis, skirtomis jų socialinei atskirčiai mažinti, dalis, palyginti su visais neįgaliaisiais, sieks 45 proc. (dabar 34 proc.); institucinės globos pertvarkos tikslinių grupių asmenų, palankiai vertinančių gaunamų paslaugų kokybę, dalis bus 95 proc. (dabar 90,8 proc.); asmenų, palankiai vertinančių bendruomeninių paslaugų, susijusių su Vaiko garantijų sistemos įgyvendinimu, kokybę, dalis bus 95 proc. (dabar 90,8 proc.); integralios pagalbos paslaugų gavėjų, palankiai vertinančių gaunamų paslaugų kokybę, dalis sieks 95 proc. (dabar 90,8).

2 problema – Daugiau nei trečdalis vyresnio amžiaus (65+) žmonių patiria skurdą ar socialinę atskirtį

Spėjtinios problemos priežastys: Ribotos galimybės vyresnio amžiaus žmonėms išlikti darbo rinkoje ir aktyviai dalyvauti socialiniame gyvenime. Didėjant vyresnio amžiaus žmonių skaičiui visuomenėje, trūksta vyresnio amžiaus asmenų poreikius atitinkančių integruotų socialinių paslaugų. Daugiau nei 80 proc.

senatvės pensijų gavėjų gaunamos pensijos (disponuojamos pajamos) mažesnės nei skurdo rizikos riba. Penktadalis vyresnio amžiaus asmenų patiria energetinį skurdą, nes būsto išlaikymui išleidžia apie 30 proc. disponuojamų pajamų.

Priemonės:

- Didinti senyvo amžiaus asmenų socialinį aktyvumą.
- Plėtoti pagalbos senyvo amžiaus asmenims sistemą.
- Sukurti tvarią nestacionarios ilgalaikės priežiūros sistemą.
- Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus.
- Kitos priemonės numatytos Įtraukios darbo rinkos, Švietimo, Sveikatos priežiūros kokybės ir efektyvumo didinimo, Pajamų nelygybės mažinimo, Energetikos plėtros programose.

Rezultato rodikliai. Planuojama, kad 2030 m. per paskutines 4 savaites besimokiusių 55–74 m. asmenų dalis bus 8 proc. (2019 m. – 3,4 proc.); senyvo amžiaus asmenų, gavusių socialines paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje skaičius per metus – 512.

3 problema – Mažiau galimybių turinčio jaunimo socialinė atskirtis ir negebėjimas integruotis į visuomenės gyvenimą

Spręstinos problemos priežastys: Apie dešimtadalis jaunų žmonių nedalyvauja formalaus švietimo sistemoje (formalaus ugdymo programos nėra pritaikytos individualizuotiems jaunimo poreikiams, tame tarpe ir specialiųjų poreikių turinčiam jaunimui; trūksta koordinacijos tarp įvairias neformalias paslaugas (švietimo, sveikatos, socialines paslaugas) teikiančių institucijų dėl to neužtikrinamas reikiamos pagalbos tęstinumas mažiau galimybių turinčiam jaunimui. Pradedant savarankišką gyvenimą, jauniems žmonėms trūksta bendrųjų, socialinių kompetencijų (neišvystyta darbo su jaunimu sistema; trūksta neformalaus ugdymo programų, skirtų mažiau galimybių turinčiam jaunimui, ypač vyresniems nei 18 metų asmenims; nėra efektyviai veikiančios darbuotojų dirbančių su jaunimu kompetencijų ugdymo ir pripažinimo sistemos). Mažiau galimybių turintis jaunimas neturi reikiamų kompetencijų pradėti gyventi savarankiškai (trūksta palydėjimo ir mentorystės paslaugų mažiau galimybių turinčiam jaunimui pradedant savarankišką gyvenimą (jaunuoliams iš globos institucijų, socialinės rizikos šeimų); nėra sistemos (mechanizmo), kuri leistų stebėti jaunuolio „kelį“ per įvairias formalaus ir neformalaus švietimo, integracijos programas).

Priemonės:

- Plėtoti savalaikio ir efektyvaus darbo su jaunimu sistemą.
- Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus.
- Kitos priemonės numatytos Šeimos politikos stiprinimo, Švietimo plėtros programose.

Rezultato rodikliai. Planuojama, kad 2030 m.: socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, kurie po dalyvavimo pradėjo savanoriauti, mokytis, ieškoti darbo arba dirbti, įskaitant savarankišką darbą, dalis sieks 30 proc. (dabar 13 proc.); socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, kurie teigia, kad gaunamos paslaugos padarė teigiamą poveikį dalis bus 60 proc.

4 problema – Socialinė atskirtis dėl galimos diskriminacijos (lyties, socialinės padėties, amžiaus, negalios, kalbos, kilmės, rasės, tautybės, pilietybės, isitikinimų ar pažiūrų, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, tikėjimo, sveikatos būklės ar kitu pagrindu)

Spręstinos problemos priežastys: Egzistuojanti švietimo sistema neužtikrina lygių galimybių bei nediskriminavimo kompetencijų ugdymo. Neužtikrinama pagalba nukentėjusiems nuo diskriminacijos ar neapykantos incidentų. Nėra gerai veikiančios pranešimų apie neapykantos incidentus sistemos, egzistuoja nebaudžiamumas. Socialinės partnerystės trūkumai lygių galimybių srityje. Viešojo sektoriaus veikloje neužtikrinamas vertikalus ir horizontalus lygių galimybių principo integravimas lemiantis lygių galimybių užtikrinimą. Persikertančioji nelygybė (diskriminacija keliais pagrindais). Fragmentuota pabėgėlių ir trečiųjų šalių piliečių socialinės integracijos sistema.

Priemonės:

- Įgyvendinti lygių galimybių, lyčių lygybės principus.
- Plėtoti užsieniečių integracijos sistemą.
- Kitos priemonės numatytos Švietimo, Kultūros ir kūrybingumo plėtros programose.

Rezultato rodikliai. Planuojama, kad 2030 m.: asmenų, kurie po dalyvavimo veiklose, skatinančiose moterų ir vyrų lygybę bei apsaugą nuo smurto artimoje aplinkoje, įgijo kompetencijų, dalis sieks 85 proc.; asmenų, kurie kreipėsi į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą dėl galimos diskriminacijos, skaičius per metus – 250 (2020 m. – 187 asmenys); paramą gavusių PMIF projektų dalyvių, teigiančių, kad dalyvavimas veiklose buvo naudingas jų integracijai, skaičius – 5000 žm.

5 problema – Aukštas smurto artimoje aplinkoje ir smurto prieš vaikus lygis

Spręstinios problemos priežastys: Nepakankamai efektyviai veikianti pagalbos ir paslaugų teikimo nuo smurto artimoje aplinkoje smurtą patyrusiems asmenims bei asmenims, siekiantiems atsisakyti smurtinio elgesio. Nepakankamai efektyvus tarpinstitucinis bendradarbiavimas. Visuomenės švietimo spragos, lemiančios smurtą artimoje aplinkoje toleravimą.

Priemonės:

- Plėtoti efektyvios prevencijos ir pagalbos smurto artimoje aplinkoje sistemą bei stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą.
- Įgyvendinti lygių galimybių, lyčių lygybės principus.
- Kitos priemonės numatytos Šeimos politikos stiprinimo plėtos programoje.

Rezultato rodikliai. Planuojama, kad 2030 m.: asmenų, kurie po dalyvavimo veiklose, skatinančiose moterų ir vyrų lygybę bei apsaugą nuo smurto artimoje aplinkoje, įgijo kompetencijų, dalis sieks 85 proc.; visuomenės nepakantumas smurtui artimoje aplinkoje padidės iki 95 proc. (2020 m. – 89 proc.); smurto artimoje aplinkoje asmenų gavusių specializuotą kompleksinę pagalbą SPC dalis nuo policijoje registruotų pranešimų dėl smurto artimoje aplinkoje, dalis bus 60 proc. (dabar – 20 proc.); smurtinio elgesio keitimo programos prieinamos kiekvienoje, t.y. 60 savivaldybių (dabar 20 savivaldybių).

6 problema – Socialinė atskirtis dėl socialinės elgsenos (asmenys, sergantys įvairiomis priklausomybėmis, iš įkalinimo įstaigų išėję asmenys, benamiai)

Spręstinios problemos priežastys: Iš artimos aplinkos perimta sveikatai žalinga elgsena. Prasta emocinė (ypač vyrų) sveikata bei dažnai pasitaikanti rizikinga sveikatai elgsena. Neigiamas visuomenės požiūris ir darbdavių nuostatos į priklausomybėmis sergančius, grįžusius iš įkalinimo įstaigų, benamius asmenis. Prevencinių priemonių trūkumas ir specializuotos socialinės reabilitacijos paslaugų stoka grįžusiems iš įkalinimo įstaigų. Nepakankama apimtimi įgyvendinamos nusikalstamo elgesio keitimo, pagalbos nukentėjusiems nuo nusikalstamo veikos asmenims programos. Nėra benamystės prevencijos mechanizmo.

Priemonės:

- Plėtoti socialinės integracijos priemones labiausiai pažeidžiamoms grupėms.
- Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus.
- Kitos priemonės numatytos Šeimos politikos stiprinimo, Sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtos programose.

Rezultato rodikliai. Planuojama, kad 2030 m.: socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, kurie po dalyvavimo pradėjo savanoriauti, mokytis, ieškoti darbo arba dirbti, įskaitant savarankišką darbą, dalis sieks 30 proc. (dabar 13 proc.); socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, kurie teigia, kad paslaugos padarė teigiamą poveikį, dalis sieks 60 proc.; asmenų, kurie po dalyvavimo pradėjo mokytis, ieškoti darbo, pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą, dalis sudarys 45 proc.;

7 problema – Būsto prieinamumas

Spręstinios problemos priežastys: Nėra išsamios būsto prieinamumo analizės bei ilgalaikių būsto prieinamumo vystymo kryptų. Lėta savivaldybių socialinio būsto fondo plėtra, efektyvių socialinio būsto fondo panaudojimo formų trūkumas. Neišplėtotą nuomojamo būsto rinka. Per maži subsidijų dydžiai valstybės iš dalies kompensuojamo būsto kredito daliai apmokėti šių kreditų gavėjams.

Priemonės:

- Didinti būsto prieinamumą socialiai pažeidžiamiesiems asmenims.
- Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus.

Rezultato rodikliai. Planuojama, kad 2030 m.: asmenų (šeimų), gavusių paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti skaičiaus padidėjimas, lyginant su 2020 m., bus 24 proc.; socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus sieks 25 proc. (2019 m. – 15,8 proc.); socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus padidės iki 88 proc. (2020 m. – 7,9 proc.)

NPP 2.7 uždavinio „Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą“ rodikliai

2.7.2.. *Pilietinės visuomenės organizacijų tvarumo indeksas (balais nuo 7 iki 1):* 2019 m. – 2,5; 2025 m. – 2,1; 2030 m. – 1,9.

2.7.3. *Pilietinės galios indeksas (balais iš 100):* 2019 m. – 39,7; 2025 m. – 45; 2030 m. – 53.

Problemos ir priemonės

1 problema – Silpnas visuomenės socialinis aktyvumas, dalyvavimas bendruomeninėse veiklose ir sprendimų priėmimo procesuose

Spręstinos problemos priežastys: Gyventojai nejaučia turintys galią daryti įtaką priimant valstybei svarbius sprendimus. Mažas visuomenės dalyvavimas savanoriškoje, pilietinėje ir bendruomeninėje veikloje. Valstybės institucijų ir įstaigų darbuotojams trūksta žinių ir gebėjimų efektyviai ir patraukliai įtraukti piliečius į sprendimų priėmimo procesus ir duomenų, kurie įgalintų formuoti efektyvias politikos priemones bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis (NVO).

Priemonės:

- Stiprinti visuomenės ir NVO dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose.
- Stiprinti ir plėtoti savanorišką veiklą.
- Sudaryti sąlygas kokybiškai formuoti politiką NVO plėtros srityje.

Rezultato rodikliai. Planuojama, kad 2030 m.: visuomenės pilietinis aktyvumas (PGI indekso dalis) sieks 45 balus (2019 m. – 33,8 balo); ilgalaikėje savanoriškoje veikloje, 24 m. ir vyresnio (iki senatvės pensijos amžiaus) amžiaus, dalyvaujančių asmenų dalis bus 6 proc.; gyventojų, įsitraukusių į savanorišką veiklą, dalis bus 22 proc. (dabar – 14,6 proc.); asmenų, sėkmingai baigusių dalyvauti savanoriškoje veikloje pagal nacionalinį savanoriškos veiklos modelį, dalis sieks 30 proc.; institucijų, kurios sprendimų priėmimui NVO plėtros politikos klausimais naudojasi pagrįstais NVO sektoriaus duomenimis, – 1.

2 problema – Silpnos pilietinės visuomenės organizacijos: dažna darbuotojų kaita, trūksta lyderių, trūksta darbo su savanoriais, organizacinio planavimo, atstovavimo (advokacijos) įgūdžių

Spręstinos problemos priežastys: Pilietinės visuomenės organizacijų (toliau – PVO) veiklą varžanti reguliacinė aplinka. PVO silpnai įtraukiamos į viešųjų paslaugų teikimą. Finansavimo mechanizmai nėra tvarūs.

Priemonės:

- Kurti NVO vystymuisi palankią reguliacinę aplinką.
- Vystyti NVO įgalinimo teikti socialinės srities viešąsias paslaugas modelį.
- Kurti tvarius, inovacijomis grįstus NVO finansavimo mechanizmus.

Rezultato rodikliai. Planuojama, kad 2030 m.: PVO vystymuisi palankios teisinės aplinkos balas (PVO tvarumo indeksas) bus 2,2 (2020 m. – 1,5); savivaldybių, kuriose įvyko teigiamas pokytis įtraukiant nevyriausybines ir bendruomenines organizacijas į socialinės srities viešųjų paslaugų teikimą – 16; PVO finansinio tvarumo balas (PVO tvarumo indeksas) – 3,1 (2020 m. – 2,5).

Programos įgyvendinimo lėšos 2021–2030 m. – 643 800,31 tūkst. Eur, iš jų:

- 30 307,00 tūkst. Eur valstybės biudžeto lėšos;
- 241 571,36 tūkst. Eur Europos socialinio fondo + lėšos;

- 332 513,61 tūkst. Eur Europos regioninės plėtros fondo lėšos, skiriama regioninei pažangos priemonei „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“;
- 39 368,34 tūkst. Eur Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo lėšos;
- 40 tūkst. Eur – kiti tarptautiniai finansavimo šaltiniai (Užimtumo ir socialinių inovacijų programos, Teisių, lygybės ir pilietybės programos ir kiti).

Finansinės projekcijos bus reguliariai peržiūrimos ir pagal poreikį tikslinamos.

Derinimas: Pirminį projektą parengė darbo grupė (SADM, AM, SAM, ŠMSM, KM, VRM atstovai). Parengus projektą, konsultuotasi su visuomene vykdant viešąją konsultaciją, apie tai paskelbiant interneto svetainėje ir el. paštu išsiunčiant 40 socialinių ir ekonominių partnerių. Pasiūlymams pateikti buvo skirta pakankamai laiko. Konsultavimosi procese dalyvavo pagrindiniai suinteresuoti asmenys (neįgalųjų organizacijos, asociacijos), veikiantys šioje srityje. Konsultavimosi metu gauta 17 pastabų ir pasiūlymų, iš jų į 15 pastabų atsižvelgta, neatsižvelgta tik į bendro pobūdžio komentarus. Pagrindiniai suinteresuotų šalių siūlymai teikti dėl smurto artimoje aplinkoje, lyčių lygybės klausimų.

Patobulintas projektas pakartotinai suderintas su SAM, ŠMSM, URM, ŽŪM, SM, FM, KM, VRM, TM, EM ir Lietuvos savivaldybių asociacija.

Dėl Ekonomikos ir inovacijų ministerijos pastabos (kad priemonė „Kurti tvarius, inovacijomis grįstus NVO finansavimo mechanizmus“ nepriskirtina EIM kompetencijai ir ji neturėtų būti nurodyta prie atsakingų institucijų) pateikta derinimo pažyma. SADM argumentuoja, kad į EIM sritį patenka horizontalusis inovacijų koordinavimas ir socialiniai verslai, todėl siekiant kurti tvarius inovatyvius investicijų ir finansavimo mechanizmus būtina EIM bei pavaldžių įstaigų (Versli Lietuva, Invega) patirtis šiose srityse ir EIM nurodoma kaip dalyvaujanti institucija kartu su kitomis ministerijomis.

Atitikimas Vyriausybės programai: Projektas įgyvendina Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 3.1.3, 3.1.5, 3.1.7, 3.1.10 – 3.1.12, 3.2.4, 3.2.6, 3.2.7, 3.4.2, 3.4.5, 3.5.3, 3.5.4, 3.6.1 – 3.6.3, 3.6.6 – 3.6.8 ir 5.2.13 papunkčių nuostatas.

Dalykinio vertinimo išvada: Teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

I. Dėl Programos I skyriaus „Plėtros programos paskirtis“:

1. trumpinį „Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM)“ siūlytume įvesti ne 5.1 punkte, o pirmoje Programos I skyriaus pastraipoje;
2. nurodant NPP uždavinio rodiklių reikšmes, siūlytume vartoti metus 2025 m. ir 2030 m., o ne terminus „tarpinė“ ir „galutinė“, taip kaip ir pradinė reikšmė nurodoma metais;
3. siūlytume išvardinti konkrečias kitų minimų plėtros programų priemones, kurios prisidės prie pateiktos plėtros programos priežasčių šalinimo. Aiškumo dėlei, siūlytume prie nurodomų priemonių surašyti ir jų kodus;
4. spręstinių problemų priežastys 1.9 ir 3.1 punktuose yra išdetalizuotos, tačiau daugumoje kitų punktų jos nedetalizuojamos. Siūlytume suvienodinti.
5. 4 problemos priežasčių 4.7 punkte „Fragmentuota pabėgėlių ir trečiųjų šalių piliečių socialinės integracijos sistema“ neminimos tautinės mažumos ir tautinės bendruomenės, nors programos pagrindime išskiriamos ir jos. Taip pat nurodoma, kad prie 4.7 priežasties šalinimo prisidės Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos priemonės (valdytoja – Kultūros ministerija), tačiau neaišku kuri priemonė turima minty, jei tai priemonė „Tautinių mažumų įsitraukimo ir įtraukties į visuomeninį gyvenimą skatinimas ir informacinės atskirties mažinimas“, tai ji nelabai susijusi su 4.7. priežastimi, nes nesutampa tikslinė grupė.

II. Dėl regioninių pažangos priemonių

1. Atkreiptinas dėmesys, kad Programoje numatytos regioninės pažangos priemonės – „Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus“ 09-003-02-02-11 (RE)) finansavimo šaltinis nurodomas Europos regioninės plėtros fondas (332,513,610 tūkst. Eur), tačiau

juk bus skiriamos ne tik ES struktūrinių fondų lėšos, bet ir valstybės biudžeto lėšos bei savivaldybių prisidėjimo lėšos, todėl turėtų būti patikslinti finansavimo šaltiniai.

2. Nėra nurodytas su regionine pažangos priemone susijęs NPP pažangos uždavinio poveikio rodiklis ir (ar) jo dalis, kaip numato Strateginio valdymo metodikos 71.2. p. (Programoje nurodyti priemonės rezultato rodikliai ir jų reikšmės, tačiau regiono plėtros uždavinius ir jų rezultato rodiklius nustatys regionų plėtros tarybos, rengdamos regionų plėtros planus).

III. Dėl Programos III skyriaus „Pažangos priemonių rinkinys“:

1. paskutiniame lentelės stulpelyje siūlytume atsisakyti trumpinių išskleidimo, nes trumpiniai jau yra surašyti lentelės viršuje (geriau sudėti į išnašas, kad neapsunkinti teksto)
2. rodiklio 09-003-02-02-01 (PP) - „Neįgaliųjų, pasinaudojusių socialinės integracijos priemonėmis, skirtomis jų socialinei atskirčiai mažinti, dalis, palyginti su visais neįgaliaisiais (proc.)“ reikšmės reikėtų suderinti su Vyriausybės programoje numatytais reikšmėmis (pradinė – 33 proc., 2024 m. – 37 proc., 2030 m. – 42 proc.);
3. jei duomenų apie pradinę rezultato rodiklio reikšmę nėra, vietoj nurodomos nulinės reikšmės siūlytume įrašyti žymą „nėra duomenų“;
4. nurodyti trumpiniai JRD, LSD, LGKT, ŽEIT turėtų būti išskleisti;
5. siūlytume įsivertinti rodiklio 09-003-02-02-06 (PP) „Asmenų, kurie kreipėsi į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą dėl galimos diskriminacijos, skaičius per metus“ tikslingumą, nes jis gana dviprasmiškas: iš vienos pusės siekiame, kad augtų sąmoningumas identifikuoti diskriminaciją ir apie ją pranešti, iš kitos – pagal augančią reikšmę jau iškart teigiame, kad visuomenės švietėjiška veikla nelabai padės, nes diskriminacinio pobūdžio pažeidimų skaičius augs;
6. rodiklio 09-003-02-02-09 (PP) „Asmenų, kurie po dalyvavimo pradėjo mokytis, ieškoti darbo, pradėjo dirbti, įskaitant savarankišką darbą, dalis (proc.)“ reikšmė 2020 m. ir 2030 m. nurodoma ta pati – 45 proc. Ar tikrai siekiame išlaikyti tą patį lygį?
7. rodiklius, kuriuose yra žodžiai „po dalyvavimo“ (09-003-02-02-05(PP) ir 09-003-02-02-09 (PP) siūlytume tikslinti ir konkretizuoti kur/kokiose veiklose asmenys turėjo dalyvauti. Taip pat siūlytume atsisakyti pasikartojančių rodiklių;
8. neaišku, kodėl rodiklyje 09-003-02-07-13 (PP) „Ilgalaikėje savanoriškoje veikloje, 24 metų ir vyresnio (iki Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo 15 ir 57 straipsnių nuostatose nustatyto senatvės pensijos amžiaus) amžiaus, dalyvaujančių asmenų dalis, (proc.)“ yra apsiribojama tik šia amžiaus riba. Ar vyresni nedalyvauja/negali dalyvauti?
9. siūlytume dar kartą įsivertinti rodiklį 09-003-02-07-14 (PP) – ar tikrai siekiame, kad 2030 m. būtų tik 1 institucija, kurios sprendimų priėmimui NVO plėtros politikos klausimais naudojasi pagrįstais NVO sektoriaus duomenimis?

Programos projektą siūlome svarstyti tarpinstituciniame pasitarime ir patikslinti pagal šias bei Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas pastabas.

Socialinės politikos grupės patarėja
Strateginio planavimo ir stebėsenos grupės patarėja

Aušra Gratulevičienė
Jurgita Deveikytė